

udžbenika »**PRAVNA MEDICINA**« (I dio **SUDSKA MEDICINA**), autora
Dr Alije Ramljaka

Umjesto uvoda, rado citiram riječi Dr Ramljaka iz njegovog predgovora udžbeniku: »Rukovođeni težnjama i zahtjevima modernog vremena, a u cilju što potpunije edukacije savremenog pravnika, nastojali smo da iznesenu materiju prilagodimo na što jasniji način i time dostupnim budućim pravnicima. Materija je u cjelosti usklađena sa Nastavnim planom i programom Pravnog fakulteta u Banjoj Luci, ali uz pretenzije da studentima prava izložimo i sva ona saznanja i domete moderne naučne misli iz oblasti pravne medicine«.

Pažljivo sam pročitao udžbenik, i već uvodno mogu izraziti svoje zadovoljstvo s kojim prihvatam riječi iz navedenog citata: autor je u cjelosti postigao cilj kojemu je težio i ostavio nam izvanredno lijepu, korisnu knjigu, koja se čita sa lakoćom i sa stručnim zadovoljstvom.

Na preko 300 stranica tipkanog teksta, u uobičajenom redosljedu, autor razrađuje materiju u slijedećim poglavljima:

Istorijski razvoj. Sažet i pregledan presjek razvoja sudske (pravne) medicine, u kojemu valja istaći interesantnu misao o odnosu Lombrozove teorije i najnovije teorije o nasljednoj determinanti u tipologiji zločinca.

Sudsko-medicinska vještačenja, sa podpoglavljima o prirodnoj i nasilnoj smrti, po svojoj preglednosti, jasnoći izlaganja i ilustrativnim primjerima, napisano je na magistralan način. Autor uspijeva da sa velikom lakoćom, gotovo sa ležernošću, jezikom koji plijeni ljepotom, iznosi staru temu, u kojoj izgleda kao da nema šta novoga reći, na način da ona djeluje kao nova, svojom svježinom i u novom svjetlu.

Poglavlje **Uviđaj na mjestu nasilne smrti,** predstavlja samo za sebe nešto što bismo mogli nazvati uputstvom za vršenje uviđaja i dokumentacijom obdukcije. Praktična iskustva autora u sudsko-medicinskim poslovima, što ih je sticao na terenu u toku niza godina, su ovdje prenesena gotovo shematski, ali lapidarno.

Smrt i utvrđivanje vremena smrti, poglavlje u kojem se gotovo ništa ne može dodati onome što je već dugo poznato, i opet ovdje dobiva prizvuk nečeg novog: bit će da su kratka motta u početku pojedinih poglavlja i interesantnost ilustrativnih primjera ono što djeluje neobično »osvježavajuće« i čini ovaj dio, tzv. neprijatne materije, za laika podnošljivom i manje odbojnom.

Identifikacija: možda bi ovom poglavlju valjalo dodati nekoliko riječi o važnosti identifikacionog postupka pri katastrofama (avionske, željezničke, potres ...) sa sažetim uputstvima o potrebnim pripremama bez kojih je postupak u kritičnom trenutku znatno otežan i često nezadovoljiv. Inače su postavke u cjelosti prihvatljive, a njihova vrijednost je ovdje posebno u tome što — za razliku od većine sličnih udžbenika — ne zadržava se isključivo na medicinskim metodama, već uputstva proširuje i na kriminalističke metode.

Mehaničke povrede iznesene su standardnim redosljedom, jasnoćom koja je autoru svojstvena. Posebna je vrijednost u dodatku ovom poglavlju: kriminalistički i medicinski pristup u izlaganju povreda pri automobilskim i željezničkim nesrećama: jedino ispravan, cjelovit pristup, što čini da su navedena poglavlja istovremeno materija udžbenika i priručnika kako za studente tako i za radnike pravosuđa i unutrašnjih poslova.

Termičke povrede: opet medicinski i općekriminalistički pristup. Pored izlaganja uobičajenih medicinskih pojava, autor ih izlaže i povezuje sa kriminalističkim značenjem: od identifikacije i suštinskog pitanja zaživotnosti termički uvjetovanih promjena na mrtvom tijelu — lešu iz vatre, do uzroka požara (prirodni, nehatni i namjerni). Jedino tako može čitalac da dobije potpunu sliku o problemima koji iskrsavaju u praksi kad se vrši medicinska i kriminalistička obrada slučajeva leša iz vatre.

Hvale vrijedna je jednostavnost pristupa **Otrovanjima**, kao uzrocima povređivanja odnosno smrti: na svega desetak tipkanih stranica nalazimo sva bitna uputstva za praktičan rad isljednika i sudskog medicinaru, prema tome i za studenta. Opterećivanje čitaoca bezbrojnim podacima o otrovima, njihovom djelovanju, toksikološkim pretragama itd. (što često pretvvara udžbenike iz sudske medicine u traktate toksikologije, u kojima se ni stručnjaci ne mogu snalaziti), ovdje je sretnom intuicijom autora izbjegnuto: dugogodišnje iskustvo autora, uspješnog praktičnog radnika i učitelja, daje mu smjelost da sa temom apsolvira na najefikasniji način!

Magistralno je izlaganje poglavlja **Seksuologije**, napose izlaganje o raznim pravno-medicinski interesantnim oblicima trudnoće (lažna, skrivena, itd), te obrada termina »poremećaj« porodilje. Ove, vješto i na pravom mjestu ubačene kratke rasprave, koje nesumnjivo imaju ovdje svoj *raison d'être* djeluju kao živo obojeno cvijeće u buketu svježeg zelenila.

Biološki tragovi i Forenzički značaj alkohola, kao i poglavlje o **Utvrđivanju očinstva**: novosti što ih autor navodi u ovim poglavljima (u smislu novijih naučnih dostignuća), koje nisu kod nas još objavljene u udžbenicima ovakve vrsti. Napose se to odnosi na iznošenje dostignuća hematologije i humane genetike, podaci koji nisu dostupni inače na našem jeziku, već je potrebno -pored poznavanja stranog jezika- još i mogućnost da se dođe do stranih izvora. I tu nam je pomoć Dr Ramljaka dobrodošla.

Na kraju -dulcis in fundo- naiđemo na mini-raspravu o fenomenologiji nasilne smrti. **Zades, Samoubistvo i Ubistvo** su poglavlja koje je autor dao na kraju svog dijela udžbenika, kao da je htio, na koncu napora što ga je učinio pri pisanju, dodati krunu: umijeće kojim svoje široko znanje prenosi na čitaoca u ovim poglavljima daje Dr Ramljaku legitimaciju prvorazrednog erudita.

Zaključak

Recenzent na kraju može sa zadovoljstvom konstatovati, da je Dr Ramljak uspio ostvariti želju što ju je izrazio u predgovoru svog udžbenika, da sve relevantne postavke pravno-medicinske nauke pretoči u životnu praksu, u cilju što uspješnijeg obavljanja delikatne pravničke profesije.

Njegovo dugogodišnje iskustvo sudskog medicinaru i iskustvo nastavnika, široko poznavanje stručne problematike i preko strane literature, jasnoća izlaganja i bogatstvo jezika omogućili su mu, da je njegov napor urodio lijepim, korisnim plodom, udžbenikom za pravnike-studente i pouzdanim vodičem učesnicima prekrivičnog i krivičnog postupka.

Udžbenik će pored toga obogatiti i pravnu i medicinsku literaturu u našoj zemlji.

Preporučam, stoga, svesrdno da se »Pravna medicina« objavi i preporučim studentima prava i medicine, kao i sudskim medicinarima i radnicima pravosuđa i unutrašnjih poslova.